

Olje- og energidepartementet

HØRINGSUTTALELSE UTREDNING OM FJERNVARMEREGULERING

Vi viser til høring fra Olje- og energidepartementet hvor det bes om kommentarer til THEMA Consulting Group sin utredning om fjernvarmereguleringen. Naturvernforbundet takker for utsatt frist og avgir herved høringsuttalelse.

Hovedbudskap

Naturvernforbundet ser positivt på at det nå gjennomføres en vurdering av fjernvarmereguleringen. Det er det behov for. Vi mener allikevel at rapporten fra THEMA Consulting Group gir få klare svar og ikke tar opp alle viktige aspekter vedrørende fjernvarmen. Naturvernforbundet forventer at Olje- og energidepartementet går grundig til verks i det videre arbeidet.

Som rapporten selv sier, påvirkes spørsmålet om tilknytningsplikt av andre reguleringer. «Behovet for tilknytningsplikt avhenger i stor grad av hvordan den øvrige reguleringen er utformet, spesielt gjelder dette:

- tekniske byggeforskrifter/ krav om vannbåren oppvarming
- energimerkeordningen
- offentlige innkjøp
- støtteordninger for fjernvarme fra Enova »

Rapporten «har ikke tatt stilling til hva som er den beste oppvarmingsløsningen i Norge på kort eller lang sikt».

Naturvernforbundet er særlig opptatt av akkurat dette og mener at fjernvarmereguleringen må sikre at de mest miljøvennlige løsningene velges. Utbyggingen av fjernvarme må også ses i sammenheng med lokale energi- og klimaplaner og skjerpingen av energikravene til bygg. Det vil igjen være viktig for å besvare spørsmålene i rapporten.

Fjernvarmen er ikke et mål i seg selv og tilknytningsplikten og prisreguleringen må ikke være et hinder for at mer miljøvennlige løsninger velges. Naturvernforbundet mener det er nødvendig med en skjerping av konsesjonsbehandlingen. Det må også til for å kunne forsvare tilretteleggingen for fjernvarme i form av tilknytningsplikt og prisregulering.

Naturvernforbundet mener at løsning 3.3.3 i THEMA's rapport om tilknytningsplikt kun ved anleggsbidrag under et gitt nivå kan være fornuftig. Et lavere varmebehov bør gi et lavere anleggsbidrag. Stadig mer energieffektive bygninger med lavt varmebehov gjør at byggeiere vil unngå et dyrt anleggsbidrag.

Naturvernforbundet har for øvrig registrert at Olje- og energidepartementet har varslet en endring av energimerket for fjernvarme og Naturvernforbundet vil følge det videre arbeidet med denne endringen.

Hvor miljøvennlig er fjernvarmen?

Naturvernforbundets tilnærming er at fjernvarme gir gode muligheter til å fase ut fossil oppvarming, men det er nødvendig å vurdere alle prosjekt ut ifra hva som er langsiktig best for miljø og klima.

Konsesjonsbehandlingen i NVE må strammes inn og sørge for at de beste løsningene velges. Det betyr å skjerpe kravene til bruken av brenslers, energimiks og kvaliteten totalt

på energileveransen fra fjernvarmeanleggene. Energiforbruket ved spisslast, bruken av varmepumper og levering av varme og kulde på flere nivå er også viktig. Støtteordningen til Enova må følge opp slik at det er strenge krav til hvilke anlegg som faktisk får støtte. Til nå mener Naturvernforbundet at det er brukt penger på løsninger som ikke er gode nok. Statistikk for fjernvarmen i 2011 viser at mye må gjøres for å redusere fossilandelen.

Rapporten fra THEMA drøfter i liten grad konsesjonssystemet. Etter en periode med mange søknader og konsesjoner for utbygging av fjernvarme er det nå svært få nye prosjekter. Det som er viktig, er utvidelser og endringer av de eksisterende anleggene. Det betyr at det bør være mulig å løsne på den strenge og til dels firkantede praktiseringen av søknader om fritak. Det er grunnlag for en gjennomgang av målene om å redusere energibruk og avvikle fossile brenslere både i grunnlast og i spisslast. Det innebærer blant annet at det trengs en gransking for å kartlegge effektivitet og kvalitet på biobrenselbruk og på fyringen med avfall. Vi legger blant annet til grunn at avfallshierarkiet må følges, som generelt betyr at avfallsminimering, gjenbruk og materialgjenvinning må prioriteres framfor brenning til energiformål.

Spesielt må det pekes på at det utbygde fjernvarmenett er en ressurs som gjør at brenslene kan utnyttes i kraft-varme-installasjoner, som gir en høy energiutnyttelse.

Bioenergi kan utjevne toppene, men biomasse bør ikke sløses bort til grunnlast. For dette må det i stedet satses på varmepumpeløsninger, sol og spillvarme fra for eksempel industri. Biooljen må nyttes som drivstoff i transportsektoren. Biogass må ikke sløses bort på direkte forbrenning til varmeformål, men må prioriteres brukt til framdrift av større kjøretøy, eventuelt som brensel i kraft-varme-installasjoner.

Lokale energi- og klimaplaner og kommuners vurdering av tilknytningsplikten

Fjernvarmeprosjekt bør alltid forankres i kommunale og regionale energi- og klimaplaner. De lokale energi- og klimaplanene bør ha kartlagt både ressursgrunnlag og muligheter for vannbårne løsninger. Dessverre er mange kommunale energi- og klimaplaner svært enkle og standardiserte. Målet må være at kommunene reviderer sine planer jevnlig og sørger for å tilpasse dem til nye tekniske og økonomiske muligheter. Problemet er at det ikke alltid er ressurser og kompetanse i kommunene til å gjøre en grundig jobb med planene og til å vurdere hva som er «miljømessig bedre» og som dermed kan gi fritak for tilknytningsplikten. Vi mener dette er uheldig og et argument mot kommunenes vurdering av fritak fra tilknytningsplikten.

Nye energikrav i bygninger

Naturvernforbundet mener at beregningen av energibehovet i bygninger skal være streng, slik at den tar høyde for framtidig energieffektivisering. Det gjelder for alle typer av bygninger, både nybygg og eldre. Naturvernforbundet legger til grunn at det også må til en omfattende innsats for å oppgradere eksisterende bebyggelse.

Potensialet for energieffektivisering og -gjenvinning er betydelig. De stadig skjerpede energikravene til bygg gjør at varmebehovet i nye bygninger er redusert. Med nye innstramminger med TEK 15 og nullenergihus i 2020 vil oppvarmingsbehovet være svært lavt. Dette må være viktig både i departementets videre arbeid med fjernvarmereguleringen og ved NVEs konsesjonsbehandling.

Noen prinsipper for videre utvikling av fjernvarmen:

1. Kommunenes energi- og klimaplaner må være førende for utbyggingen av fjernvarmen.
2. NVE bør kreve regional planlegging der hvor det hvor fjernvarmenett kan kobles sammen.

3. Fjernvarme i store nett kan være "best", men i mindre befolkede områder og i utkantene av fjernvarmenettene kan de mindre og aller minste nærvarmeløsningene være bedre. Fellesnevneren er vannbåren varme og varmt tappevann, ikke minst at veien er åpen for varmegjenvinning fra avløp og tilførsel fra solfangere.
4. Naturvernforbundet vil advare mot å legge for høye varmebehov til grunn når fjernvarme og nærvarme veies mot hverandre.
5. Naturvernforbundet krever at energieffektivisering legges til grunn i planene. Fjernvarmeutbygging må gjennomføres etter langsiktige mål om redusert energiforbruk i bygningsmassen.
6. Naturvernforbundet vil advare mot ensidig satsing på flis- og pelletsfyring. Vi er betenkt over at brenselsbransjen planlegger anlegg uten å vurdere andre muligheter, for eksempel spillvarme av ulike slag og varmepumper. Avløpsrensing gir grunnlag for utråtning til biogass og varmen i avløpet som varmegiver til varmepumpe. Tettsteder som ligger nær vann og vassdrag, bør vurdere rene varmepumpeløsninger som alternativ. I tillegg har solvarme muligheter for å bidra til å dekke deler av varmebehovet.
7. Naturvernforbundet mener at det bør utredes kraft-varme-anlegg basert på flis. Teknologisk fins nå både mellomstore og store løsninger.
8. Biogassanlegg er enkelt å bygge ut som kraft-varme-anlegg. Med 30–40 prosent el-energi som biprodukt blir det en mer høyverdig utnyttelse av denne bioressursen. Biogass må kun tillates brukt til varmeformål dersom den utnyttes i kraft-varme-anlegg. Biogass er en høyverdig ressurs som egner seg brukt som erstatning for fossil energi i tyngre kjøretøy.
9. El-energi som biprodukt fra biobrensel i kraftvarme kan utnyttes i varmepumper og dermed gi totalt omkring 150 prosent varmeenergi av biobrenslens nedre brennverdi. Brukt kombinert som spisslast istedenfor olje eller naturgass vil det gi store CO₂-reduksjoner.
10. Naturvernforbundet vil påpeke at uttak av biomasse ikke må være en trussel mot skogens arts mangfold. Flis og pellets må være miljøsertifisert.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Holger Schlaupitz
fagleder